

Kutyák éji dala

A TÚLÉLŐ ÁRNYÉKA – AZ EL KAZOVSKIJ-ÉLET/MŰ, MNG

Szöveg **TORMA TAMÁS**
Fotó **ÁMENT GELLÉRT**

Képein egymást érik az állandó motívumok: az önmagát megszemélyesítő,

örök-vándorállat kutya, az angyal figurája, az éles, vágó tárgy kasza,

a kettősség és az örökös balanszot kereső libikóka.

El Kazovszkij egyszerre volt Kossuth-díjas és babaarcú punk, félig orosz-félig magyar és transzszexuális, expresszív és túl romantikus a kortárs művészet mai konceptes korában.

De kiállítása nemcsak ezért jelentős esemény a Nemzeti Galériában.

Különös világa ugyanúgy táplálkozott örök kettősségeiből, az orosz és távol-keleti hagyományokból, mint az egyiptomi és görög kultúra vagy éppen a rock and roll mitológiáiból. Késeket éppúgy mániákusan gyűjtött, mint plüssmackókat és Nina Hagen vagy David Bowie relikviáikat. Önmítosának része volt, hogy a Szovjetunióból érkezett, de kislánként az orosz kultúrából örökölt férfi-

as szerepekkel kezdett azonosulni, majd a hetvenes években a születési nevét is megváltotta – így lett El Kazovszkij.

Ezt a sokoldalúságot a kiállítás is erősen használja: díszlet- és jelmezterveiből ugyanúgy láthatunk, mint képeiből, saját ruhadarabjaiból, egyéni házi oltáraiból. A kiállítás inkább egy nagy, érzelmes esszé, aminek labirintusszerű tere a kontrasztos, kissé baljós megvilágításban

mintha közelebb vinne az El Kazovszkij képek metafizikai világához is. A rendezés nem állít fel kronológiai vagy fontossági sorrendet, illetve nyilvánvaló bejárású utvonulat sem, viszont már a bejáratnál lenyűgöz a művész Dzsán-panoptikumának monumentális, lépcsőzetes díszletével.

A kiállítás a Nemzeti Galéria A épületében – a Ludwig Múzeum egykori terében – látható, és erről a szárnyról érdemes tudni, hogy csarnok-

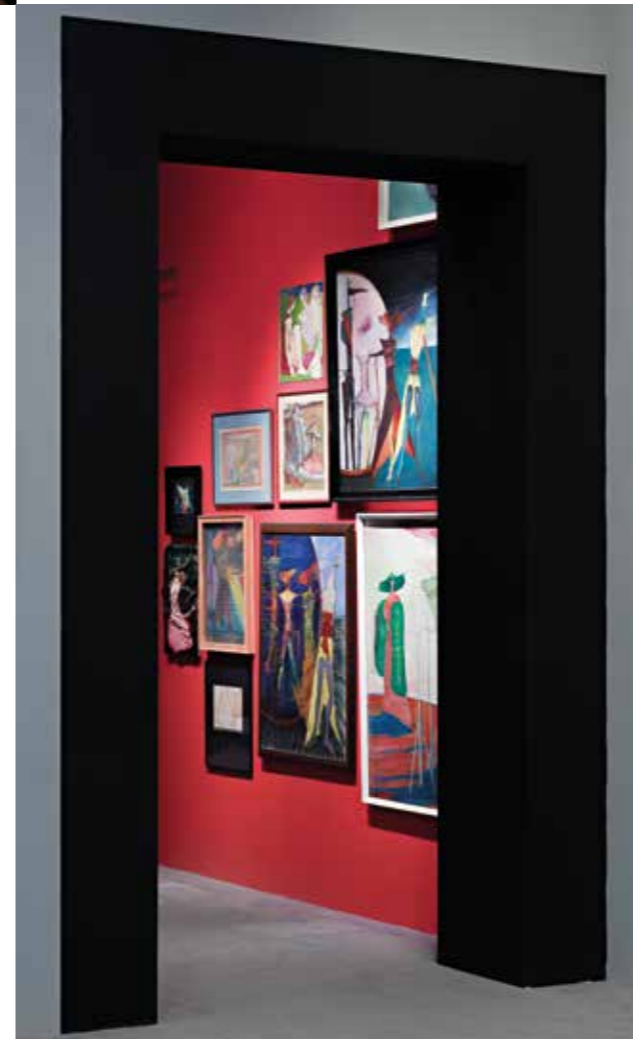
szerű fogadóterme mindig is a kiállítás-tervezők rémálma volt. Korábban jó 15 évig a Magyar Munkásmozgalmi Múzeum működött itt, a központi aula falait tardosi vörös márvánnyal borították, a monumentális tér nagy részét pedig a „vonulásra tervezett”, emeletre vezető, L alakú lépcső foglalja el.

Ezt a hátrányt fordították előnybe most a kiállítás kurátorai és látványtervezője – a teljes látványtervezés elkészítésére pedig az El Kazovszkij Alapítvány Somlai Tibort kérte fel.

Somlai Tibor és a kiállítás plakátját tervező Katona Klára még az A épület egyik legnagyobb hibáját (kiesik a fő közlekedési útvonaltól, a turisták elmennek mellette) is korrigálni tudta azzal, hogy a bejáratot egy szögletes, tölcészerű fém-szerkezettel attrakciósá nagyították.

A múzeum vörös márványos, kriptaszerű aulájában viszont felfedezték, milyen erős az egybeesés El Kazovszkij sok képe és a fogadóter architektúrája között. Somlai Tibor elmondta, hogy már a Rényi Andrással folytatott első beszélgetésükkor eszébe jutott az erős de Chirico-hatás – a boltív sorok, az alakok éles vetett árnyékai ott vannak El képein is. A vörös márványborítás ellen sötétszürke építési hálót vetettek be, rárintelve az emlegetett boltívsort, a közepén álló nagy lépcsősor – ami El Kazovszkij képein is gyakori motívum –, különös konstrukcióját pedig fekete gipszkarton fállal takarták el, így nem vonja el a figyelmet

El Kazovszkij sokoldalúságát a kiállítás is használja

„A kiállítás inkább egy nagy, érzelmes esszé”

a műcsarnokbeli Dzsán-panoptikum rekonstruált lépcsősoráról.

A kiállítás másik meghatározó pontja az a szoba, ami Kazovszkij-féle Dzsán egyfajta szentélye. (Kihangsúlyozva szerepel itt a 1975-ös dátum, amikor El találkozott az akkor 19 éves török-magyar Dzsánnal /Can Togay-jal/, amire aztán felépítette a szinte egész életművét meghatározó sajátbejáratú mitológiáját.)

A kiállításon a képek elrendezése is szokatlannak, általában csoportokba, „felhőkbe” sokszor a sarkokba rendezve, a hozzájuk passzoló, sötét, baljós megvilágításban, fénykeretekben

Az életművét meghatározó sajátbejáratú mitológia

Small white label with illegible text.

Erős az egybeesés El Kazovszkij sok képe és a fogadótér architektúrája között

kaptak helyet, kivéve azt az emeleti helyiséget, ahol négy kép a Magyarországon még kuriózumnak számító white cube-ban kap más értelmet. Már-már ironikus geg, hogy a kortárs művészeti szakirodalom kissé elitista, fényzőzönnel és a festőiségen kívül minden egyéb lehetséges kontextust kizáró sterilítással dolgozó, zárt térkockájába most éppen a mindenféle más értelmezésekkel teli El Kazovszkij került.

A kiállítás meghatározó színei pedig a piros, a fekete és szürke. Előbbi Somlai Tibornak és El Kazovszkijnak is kedvenc színe – ez a feketével párosítva meg is adja a kiállítás alaphangulatát.

A kiállítás főkurátora, Rényi András szerint itt nagyon erősen érzéki művészetről van szó – mondhatni hatásvadász módon intenzív művészetről. De El Kazovszkij nyolc éve halott, még akkor is, ha ez a kiállítás egészen különleges, új fókuszba tudta állítani. Az idősebb generációk még ismerhették, de a mai fiatalok már nem, és kérdés, hogy ennyi szabadon engedett expresszivitás eléri-e a következő generációkat, akik már online és koncepteken nőttek fel...

Végigsétálva a felkínált bejárési alternatívák valamelyikén, szemünk elé tárul El Kazovszkij sajátos univerzuma.

A túlélő árnyéka – Az El Kazovszkij-élet/mű Magyar Nemzeti Galéria, A épület, 2015. november 6. – 2016. február 14.

A kiállítás kurátora: Rényi András

Társkurátorok: Jerger Krisztina, Siklós Péter, Százados László

A kurátorok asszisztensei: Bogyó Virág, Erdő Rebeka, Hódi Csilla, Kacsvinszky Tamás, Király Judit, Kiss Dóra, Muskovics Gyula, Soós Andrea, Urai Dorottya

Látványterv és arculat: Somlai Tibor – Somlai Design Stúdió, Katona Klára

Kiállításgrafika: Katona Klára, Megyeri Ági

A rendezés nem állít fel kronológiai vagy fontossági sorrendet

Visegrádi 4-ek

Itthon üzletek léteznek, majd megszűnnek, programok elhalnak, így van ez a design világában is, ezért különösen fontos, hogy hírt kapjon az 1994 óta innovatívan működő Eventuell Galéria bármely eseménye, mert évek óta láthatunk ott olyan kiállításokat, amik a regionális művészeti történéseket, a környező országok alkotóit ismertetik meg velünk. Szigeti Szilvia textildesigner és Radnóti Tamás belsőépítész lelkesedése, kreativitásuk és munkabírásuk szemmel láthatóan nem csökken. A Nyáry Pál utcai galériában most éppen, azaz február 4. és március 23. között *SUBJECTS* címmel rendeznek tárlatot, melyen cseh, lengyel, szlovák és magyar bútortervezők - Helena Dařbujánová (CZ), a Kosmos Project: Ewa Bochen & Maciej Jelski (PL), Veronika Paluchová (SK) és Fogarasi Demeter (H) - munkáit láthatjuk. A MOME+ Programmal együttműködésben, a Visegrad Fund támogatásával létrejött SUBJECTS a Budapesti Tavasz Fesztivál keretében, az Új Budapest Galériában (BÁLNA) 2016. április 9. - május 15. között látható 11. madeinhungary és a 4.MeeD (Meeting of European and Central Eastern European Designers) közös tárlat előfutára. (MSz)

Bloggerek keménykötésben

A karácsonyi könyvesbolti forgatagban az újdonságok polcán már felfigyeltem erre a kötetre, mert telitalálat a szürke alapon rikító sárga, kollázsszerű címrészlet, a DIY, és hát igen, kíváncsi lettem, hogy mit mond erről az irányzatról egy könyv, mely irányzat elképesztő karriert futott be a 2000-es évek végétől az interneten, ezen belül a DIY-blogok formájában. Innen tekintve erre a remekül tagolt, világos szerkezetű, jó fotóanyaggal megalkotott, információkban gazdag, pontos hivatkozásokkal szerkesztett kötetre (ezek amúgy általában a Boook kiadványok erőnyei) lényegében egy külön világ – a DIY-bloggerek – és egy mára jórészt lecsengett időszak – a tematikus blogok

A NAGY DIY KÖNYV.
BOOOK KIADÓ KFT.,
2015, 180 OLD.

tömeges felfutása – hazai összegzésével van dolgunk. A megvalósítás szempontjából változó nehézségű, összesen 21 ötletet tartalmaz a könyv, 21 blog 23 bloggerétől, olyanoktól tehát, akik komoly követői, rajongói körrel bírnak, számosan már az offline lakberendezési szcénában is véleményformálók. Számomra igazán ez a kötet tartalmi erőssége: ezeknek a kreatív, vállalkozó szellemű embereknek a bemutatása – bizonyára nem volt egyszerű időpontokat egyeztetni a produkcióhoz. A 21 kreatív ötlet lépésről-lépésre fázisfotózása, leírásuk nem igazán okozott aha-érzést, nem az összeállítás milyensége miatt, hanem azért, mert egyszerűen ez az a műfaj, aminek az internet lett a terepe, aki kedvet kap a DIY-hez szinte öntudatlanul a világhálóra „mászik fel” és nem a könyvespolchoz lép. (MSz)

